

БЕЛАРУСКАЯ САВЕЦКАЯ ФАНТАСТЫКА

ШАМЯКІНА Марыя Вячэславаўна,
кандыдат філалагічных навук, пісьменнік

З самых старажытных часоў чалавек
схільны разважаць пра дзве рэчы, пра якія
ён нічога не ведае, але гутарыць пра іх
любіць. Гэта:

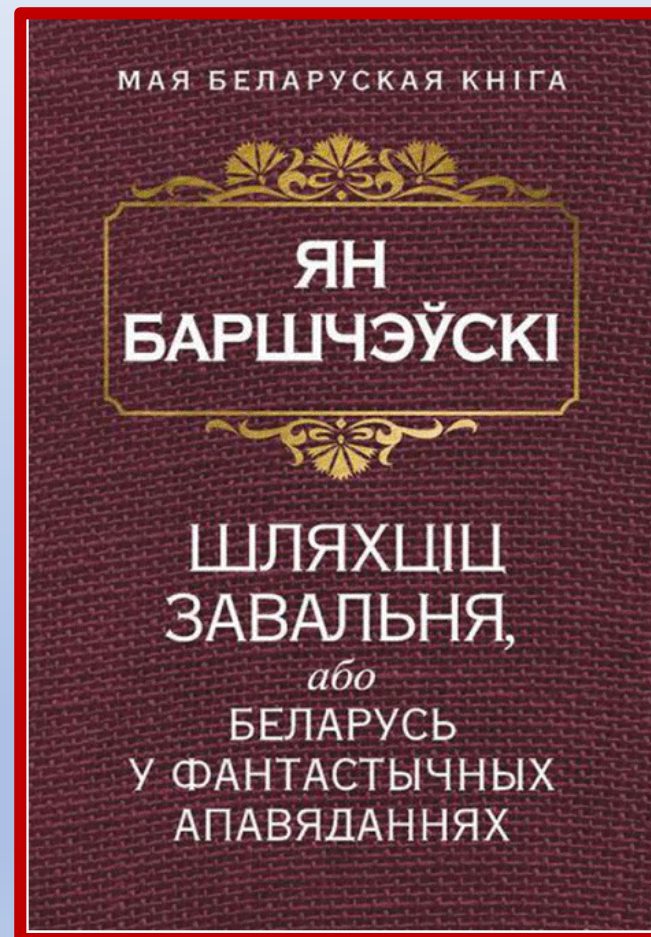
а) **будучае**

б) **містыка**

Самы першы беларускі твор, які ягоны аўтар назваў «фантастычным» - гэта????

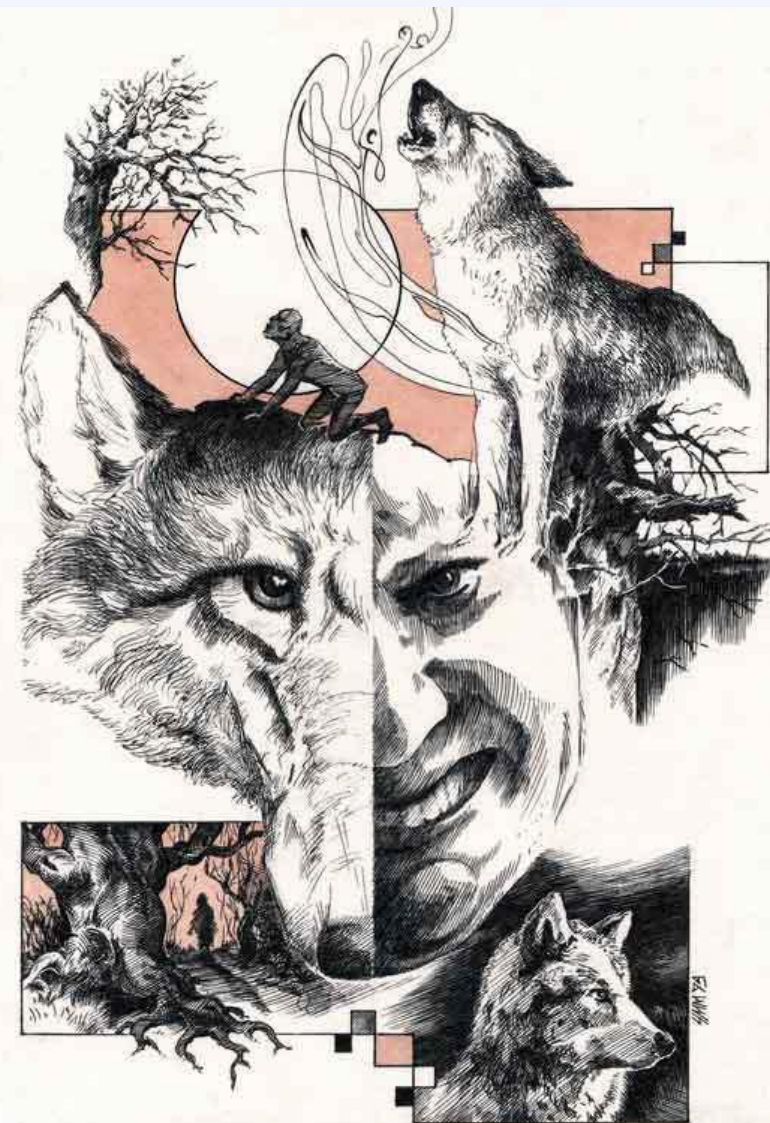
Першы твор, які сам аўтар назваў фантастычным

«Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях»

Твор, напісаны ў 1844-1846 гг.
па-польску

«Szlachcic Zawalnia, czyli Białoruś
w fantastycznych opowiadaniach»

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- Широка вядомы і раман **Яна Патоцкага** «Рукапіс, знойдзены ў Сарагосе» (канец 18-пачатак 19 ст.)
- Ужо шырока вядомыя творы **Гофмана** (публікаваліся ў 10-20-х гг. 19 ст.)
- У 1818 г. выходзіць раман **Мэры Шэлі** «Франкенштэйн»
- У 1831 – 1832 гг. выйшлі «Вечары на хутары паблізу Дзіканькі» **Гогаля**
- З канца 19 ст. пішуць **Герьерт Уэлс** і **Жюль Верн**

Першы фантастычны твор, напісаны па-
беларуску ў **1923 годзе**

Полацк

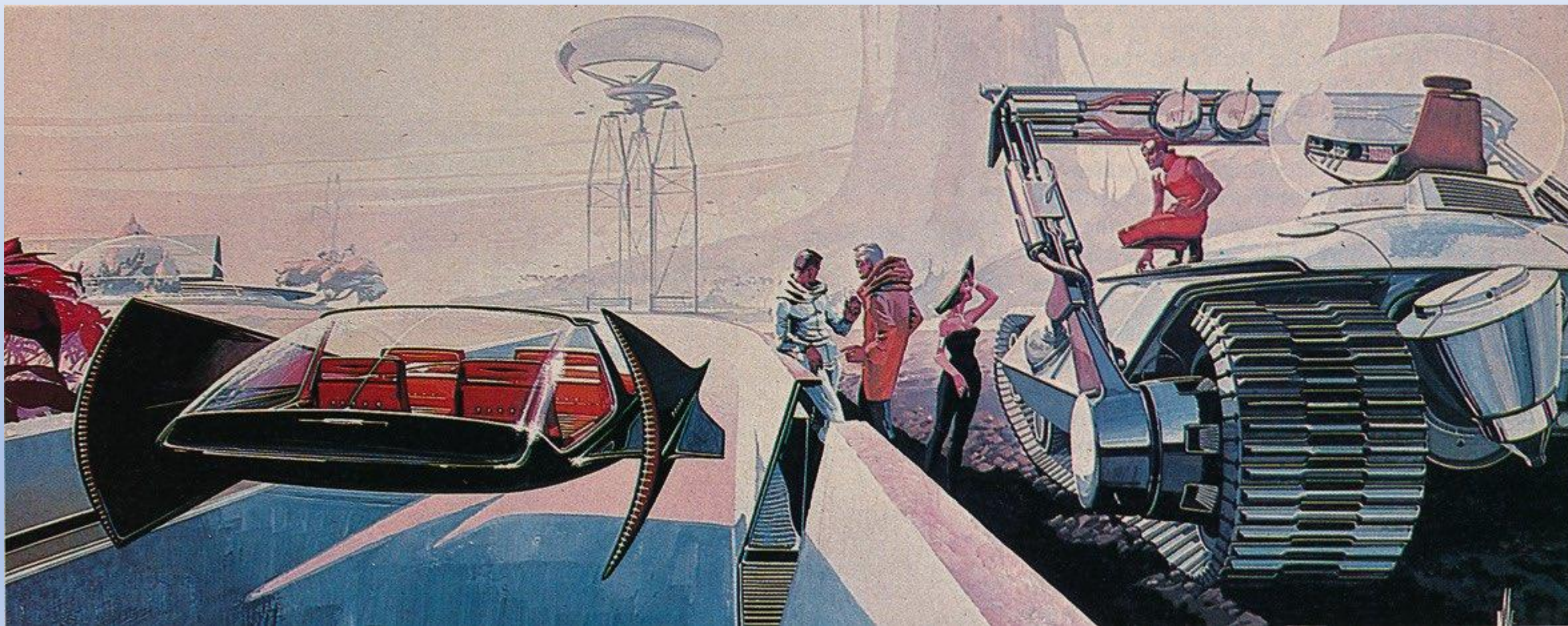

Пасля твора Вацлава Ластоўскага ў беларускай літаратуры з'яўлялася яшчэ творы, дзе героі трапляюць у падзямеллі і лабірынты. Напрыклад у раманах **Уладзіміра Караткевіча**.

- І сам Вацлаў Ластоўскі дзейнічае ў некаторых творах сучасных беларускіх пісьменнікаў-фантастаў.

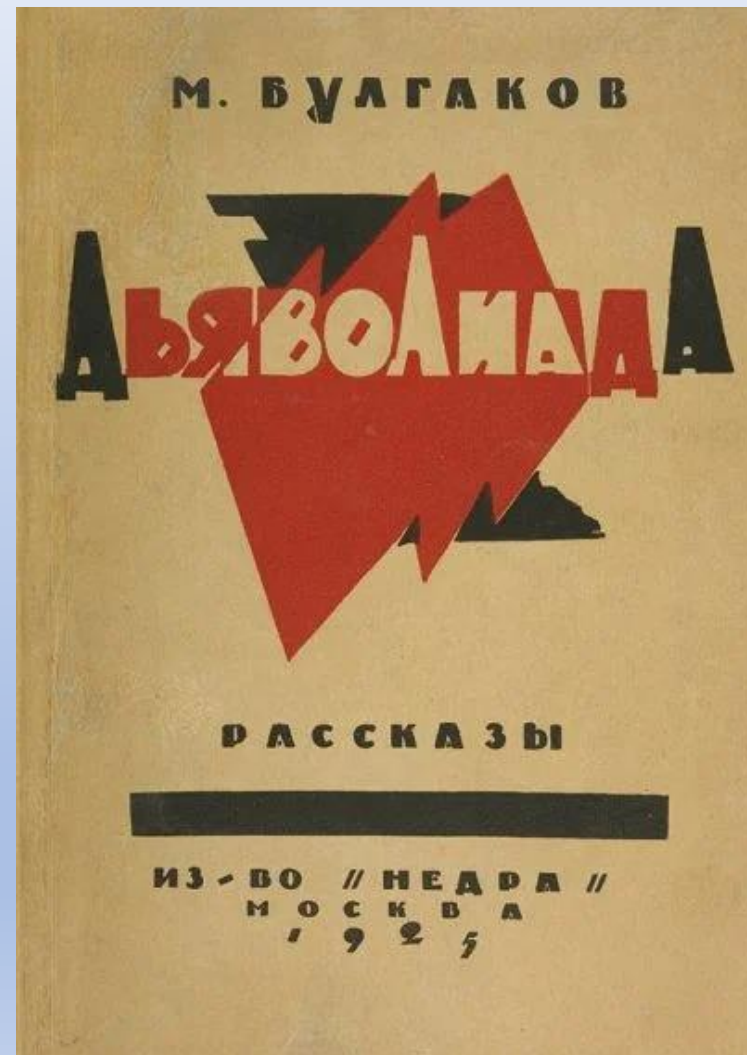
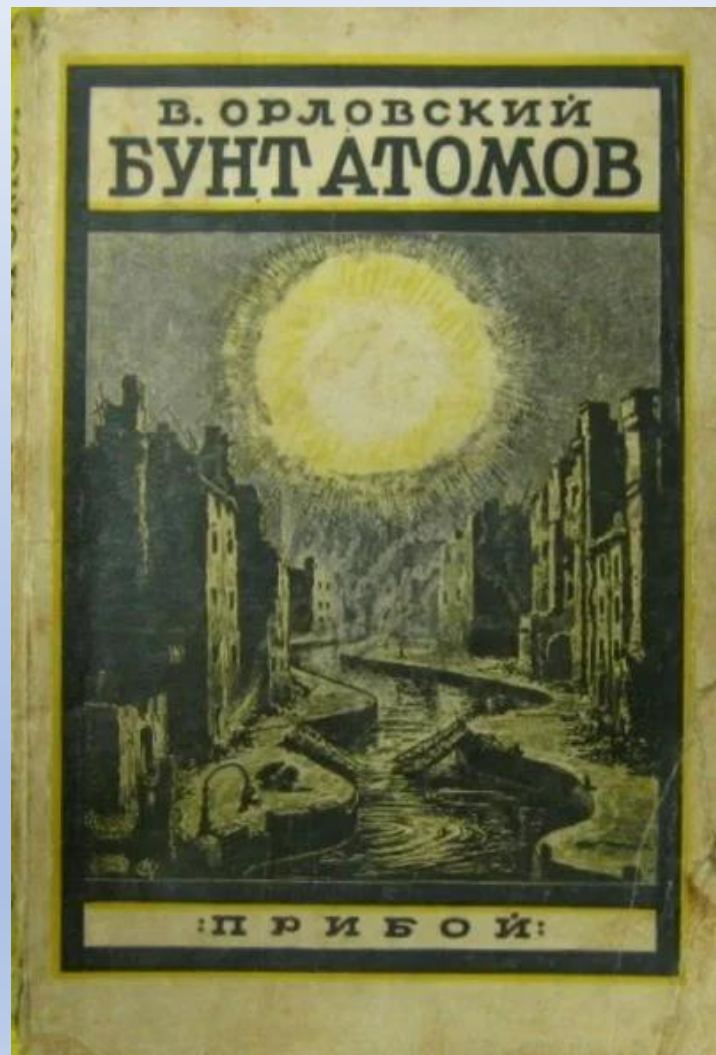
Першы навукова-фантастычны твор у беларускай літаратуры

Андрэй Александровіч “Палёт у мінулае” (1924)

Фантастыка 20-х гадоў XX ст.

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- **Аляксей Талстой** «Аэліта» (1923), «Гіпербалоід інжынера Гарына» (1927)
- У 1924 г. публікуецца раман **Яўгенія Замяціна** «Мы»
- Выходзіць вялікая колькасць забаўляльных твораў, мала цікавых сёння

Янка Маўр (Іван Міхайлавіч Фёдараў)

“Чалавек ідзе” (1927)

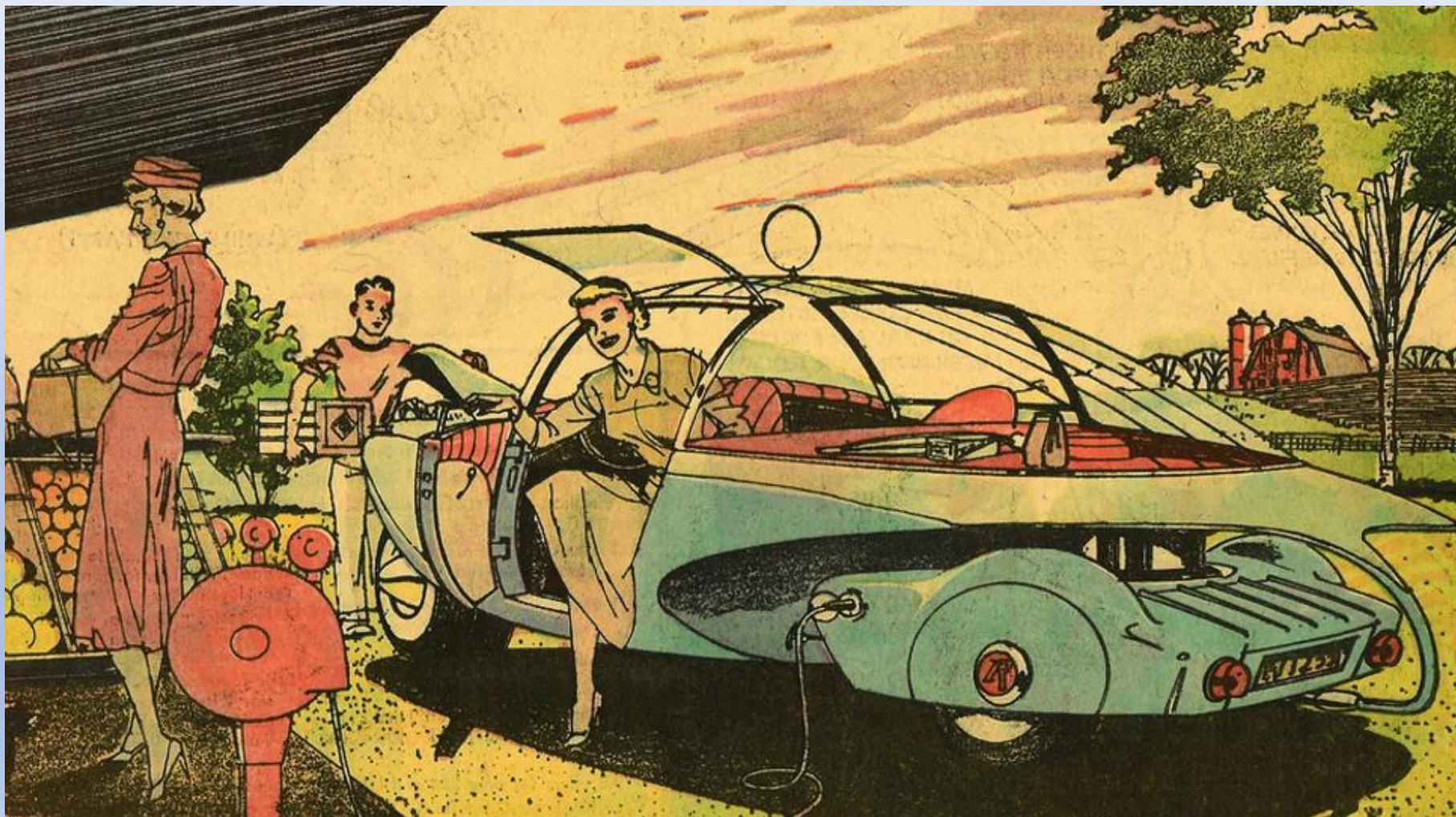

“Аповесць будучых дзён” (1932)

“Фантамабіль прафесара Цылякоўскага” (1955)

Зміток Астапенка няскончаны раман “Вызваленне сіл” (1932)

Мікола Гамолка “Шосты акіян” (1959)

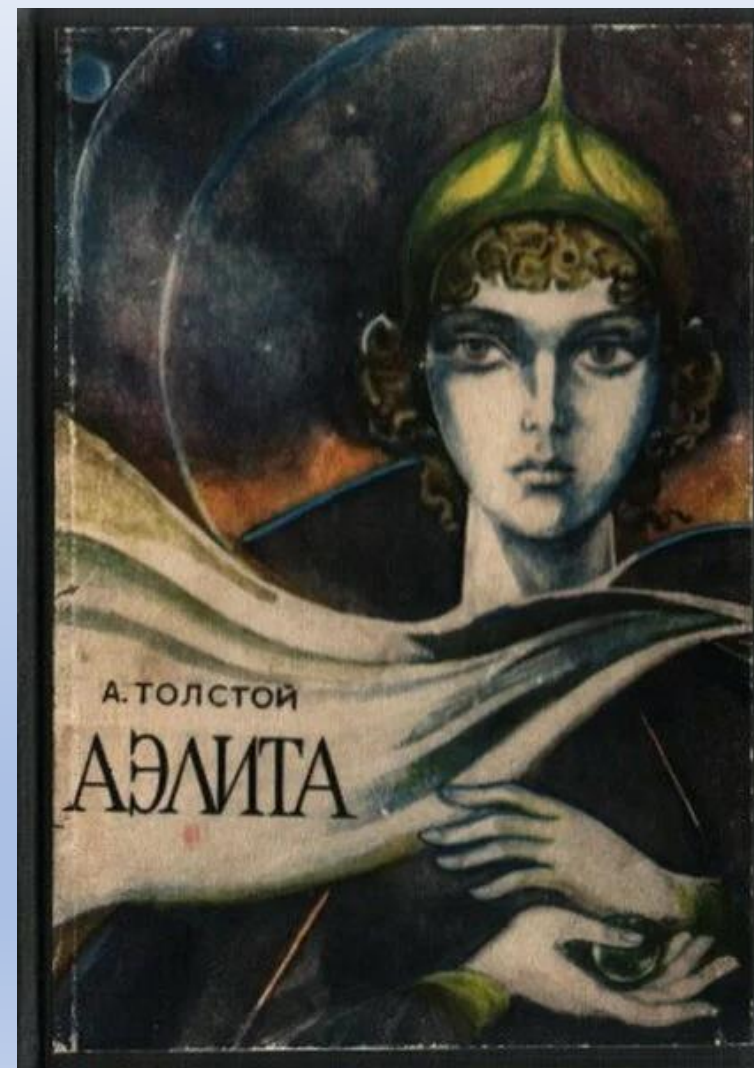
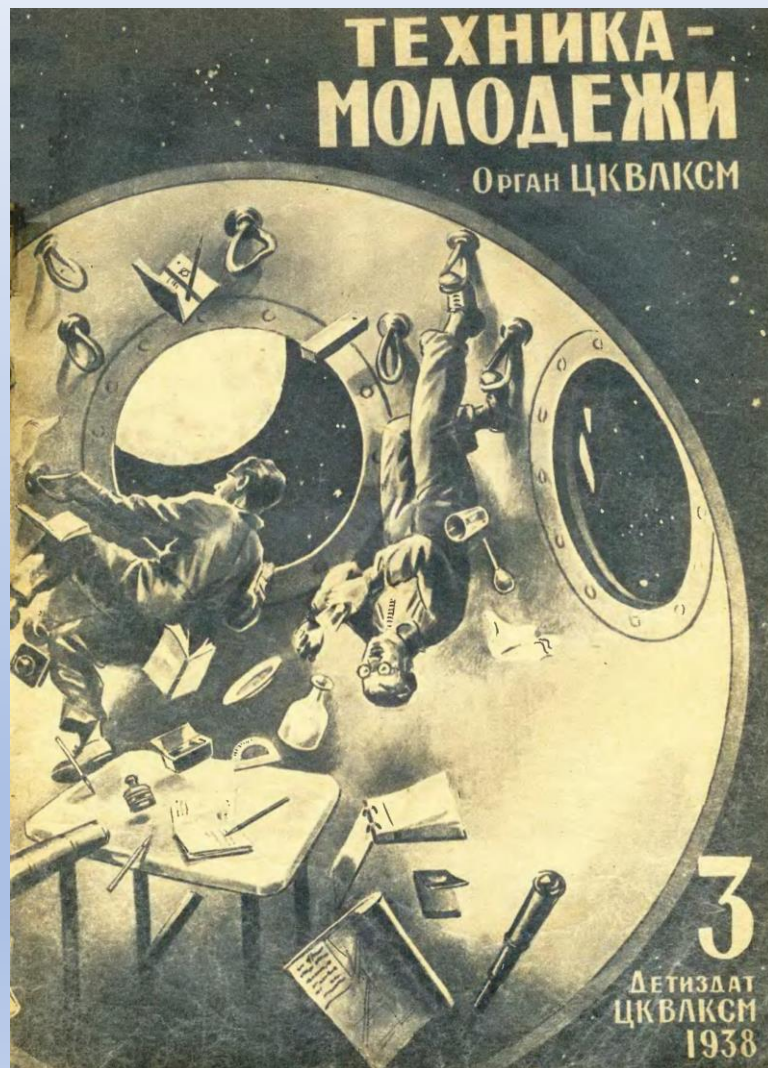
Фантастыка 30 - 50-х гадоў XX ст.

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- 30-я – 50-я гады – **залатая эпоха сусветнай фантастыкі**
- Лідзіруе **савецкая** і **амерыканская** фантастыка
- **Савецкая:** Аляксандр Бяляеў, Іван Яфрэмаў, Аляксей Талстой, Аляксандр Казанцаў і інш.
- **Амерыканская:** Айзек Азімаў, Кліфард Саймак, Артур Кларк, Рэй Брэдберы, Роберт Хайнлайн і інш.
- **Еўрапейскі** пісьменнік гэтага перыяду – Карэл Чапек

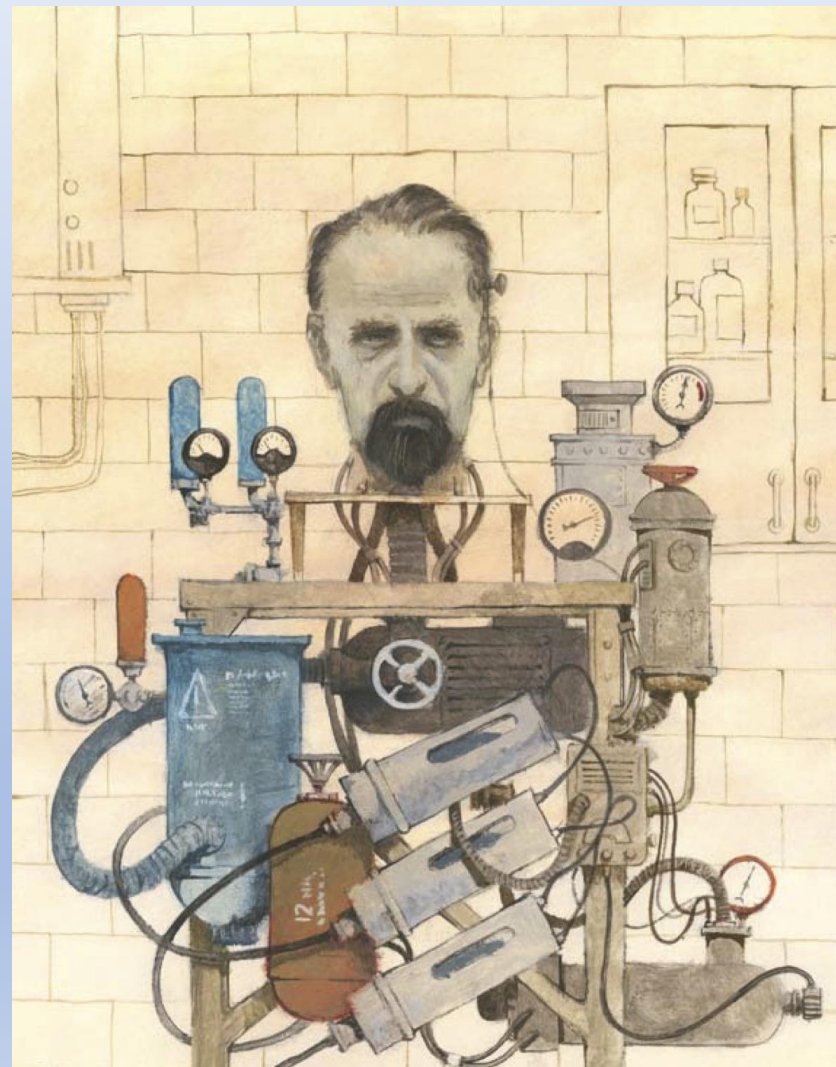
Фантастыка 30-х гадоў XX ст.

Фантастыка 30-х гадоў XX ст.

Фантастыка 30-х гадоў XX ст.

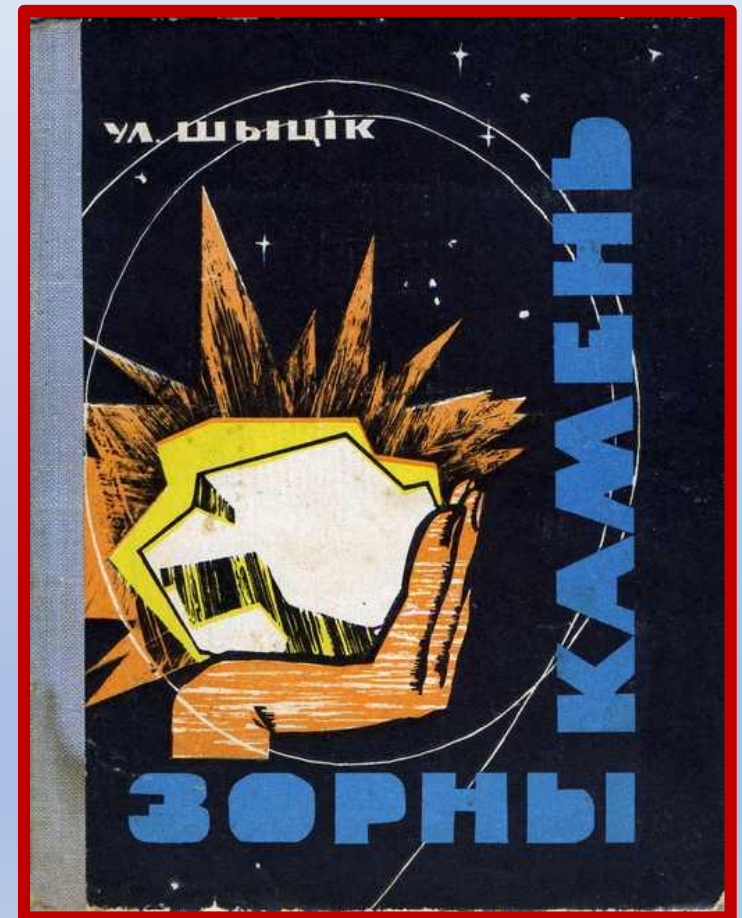
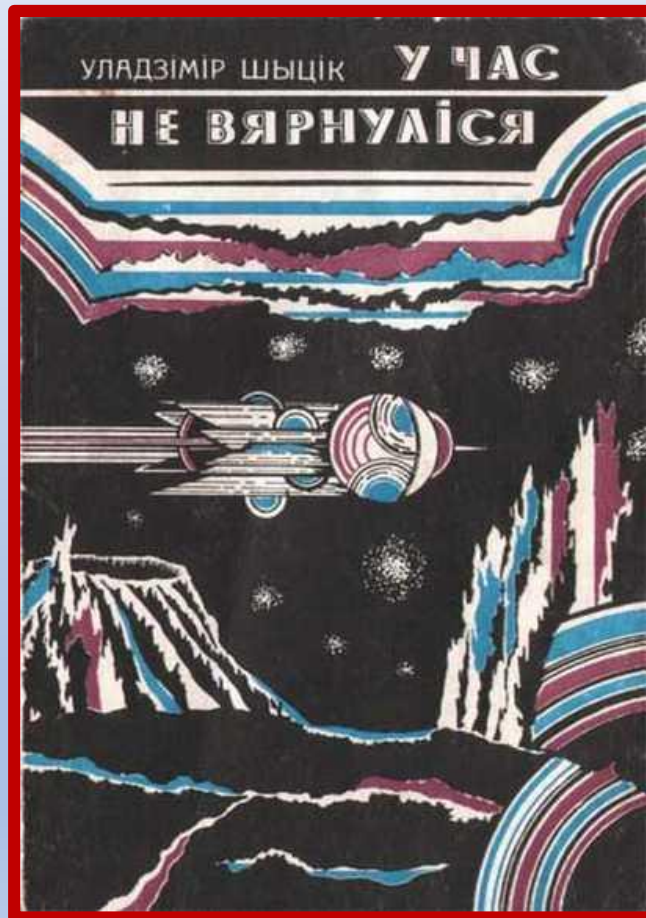
У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- 30-я – 50-я гады – залатая эпоха сусветнай фантастыкі
- Вялікія антыўтопіі «Дзівосны новы свет» **Олдаса Хакслі (1932)** і «1984» **Дж. Оруэла (1949)**
- Узнікае жанр Касмічная опера
- У 1941 г. **Айзек Азімаў** фармулюе тры законы робатэхнікі
- Пішацца «Прадмурак» **Айзека Азімава**

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- 30-я – 50-я гады – залатая эпоха сусветнай фантастыкі
- У 1932 годзе выходзіць першы раман з ыклу пра **Конана варвара** пісьменніка **Роберта Говарда**
- З’яўляецца самы першы комікс пра **Супермэна** (1938) (пісьменнік **Джэры Сігел**, мастак **Джо Шустар**)
- У 1952 годзе **Ян Флемінг** піша першы раман пра **Джэймса Бонда**

Уладзімір Шыцік фантастыка 60-х – 80-х гг. XX ст.

Фантастыка ў драматургіі.

- К. Крапіва “Брама неўміручасці” (1974),
- А. Макаёнак “Дыхайце эканомна” (1982),
- М. Матукоўскі “Мудрамер” (1987).

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- 60-я гады – ранняя творчасць **братоў Стругацкіх**
- **Станіслаў Лем** «Салярыс» (1961)
- **Энтані Бёрджэс** «Завадны апельсін» (1962)
- **Філіп Дзік** «Чалаве у высокім замку» (1962), «Ці мараць андроіды пра электрычных авечак» (1968)
- **Фрэнк Герьерт** «Дзюна» (1965)

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

•70-я гады

- Працягваюць пісаць **Артур Кларк, Станіслаў Лем, Айзек Азімаў, браты Стругацкія**
- Шырокая вядомасць прыходзіць да **Стывена Кінга**
- У **1976 г.** выходзіць раман **Эн Райс «Інтэрв'ю з вампірам»**

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- **70-я гады**

- У **1979 г.** з'яўляецца гульнёвая прыстаўка **Nintendo**

-

- **Кіно:**

- **1973 г.** «Экзарцыст» **Уільяма Фрыдкіна**

- У **1979 г.** выходзіць першы фільм **Рыдлі Скота** з франшызы «**Чужы**»

У гэты ж час у сусветнай літаратуры...

- 80-я гады з'яўляецца жанр **КІБЕРПАНК**
- Уільям Гібсан «**Нейрамант**» (1984)
- Кіно:
- У 1982 г. «**Тэрмінатар**» Джэймса Кэмерана

- Як мы бачым, і ў савецкай, і ў сусветнай фантастыцы асноўная ўвага была скіраваная на гавуковую фантастыцы. Хаця ў тым жа ХХ ст. пісалі **Толкіен і Льюіс**.
- ХХІ ст. стала часам вялікай разнастайнасці ў тэмах і сюжэтах фантастычных твораў.